

PM

Datum: 2001-10-30

Ang: Umgängesförälders kontakter med skolan

Skolverket får många frågor om umgängesföräldrars rätt att ha kontakter med skolan. Med umgängesförälder menas här en *förälder som inte har vårdnaden men har rätt till umgänge med barnet på grund av avtal eller domstols dom*. (Det är alltså inte frågan om de fall när båda föräldrarna är vårdnadshavare och det finns ett avtal eller en dom på hur umgänget skall ske.)

Nedan kommer ett antal frågor från föräldrar att besvaras. Men först redovisas de grundläggande aktuella bestämmelserna. När det gäller umgängesförälders kontakter med skolan aktualiseras både bestämmelser i skolförfattningarna, föräldrabalken och frågor om offentlighet och sekretess. Jag begränsar mig här till elever som går i grundskolan i det offentliga skolväsendet.

Skolförfattningarna

Enligt skollagen skall utbildningen ge eleverna kunskaper och färdigheter samt, i samarbete med hemmen, främja deras harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. (1 kap 2 §)

Det är ett allmänt mål för grundskolan att föräldrarna på olika sätt skall få information om elevernas studier och utveckling. I 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet betonas denna rätt för föräldrarna. Av läroplanen framgår också vilket ansvar lärare och rektor har för att samverka med föräldrarna skall utvecklas.

I läroplanen står:

Avsnitt 2.4 Skola och hem

Skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång skall skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barn och ungdomars utveckling och lärande.

Alla som arbetar i skolan skall

- samarbeta med elevens vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet

Läraren skall

- samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation och kunskapsutveckling och

- hålla sig informerad om den enskilda levans personliga situation och därvid iaktta respekt för elevens integritet

Avsnitt 2.7 Bedömning och betyg

Läraren skall

....

- med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov

- ...

Avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

.....

Rektor har .....ett särskilt ansvar för att

...

- formerna för samarbetet mellan skolan och hemmen utvecklas och att föräldrarna får information om skolans mål och sätt att arbeta och om olika valalternativ

...

I läroplanen talas ibland om vårdnadshavare och ibland om föräldrar. Bl.a. används ordet föräldrar när det gäller föreskrifter om information rörande elevernas skolgång. Detta är en markering, som utgår från att båda föräldrarna bör ha intresse för och omsorger om sina barn, även om bara en av föräldrarna är vårdnadshavare.

Föräldrabalken

I föräldrabalken handlar sjätte kapitlet om vårdnad, boende och umgänge. Vårdnadshavaren har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. En förälder som ensam har vårdnaden får ensam besluta i de frågor som tar sikte på vårdnaden. (Se främst 2, 11, 12 och 13 §§)

Barnet skall ha rätt till umgänge med den förälder som det inte bor tillsammans med. Barnets föräldrar har ett gemensamt ansvar för att barnets behov av umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med så långt möjligt tillgodoses. Om barnet skall umgås med en förälder som inte är vårdnadshavare skall vårdnadshavaren lämna sådana upplysningar om barnet som kan främja umgänget, om inte särskilda skäl talar emot det (15 §).

Om vårdnadshavaren använder sin bestämmanderätt över barnet utan tillräcklig hänsyn till barnets behov av umgänge med den andre föräldern kan det ibland leda till en prövning av vem av föräldrarna som i fortsättningen skall ha vårdnaden om barnet

I föräldrabalken regleras inte vilka befogenheter en vårdnadshavare har när barnet umgås med umgängesföräldern.

Men i den juridiska litteratur som har analyserat frågan råder enighet om att umgängesrätten innebär en skyldighet för vårdnadshavaren att tåla inskränkningar i rätten att bestämma var barnet skall vara och med vem. Mats Sjösten gör följande analys i boken Vårdnad, boende och umgänge, Stockholm 1999, s. 105.

”Umgängesföräldern får under umgänget bestämma i samtliga frågor som tar sikte på vårdnaden om barnet under umgänget. Har domstolen beslutat om inskränkningar i umgänget, t.ex. att det skall ske i närvaro av en kontaktperson, eller särskilda villkor för umgängets utövande t.ex. att umgänget endast får utövas i Sverige, gäller detta i förhållande till umgängesföräldern.”

Andra exempel på att domstol förordnat om inskränkningar i umgänget är föreskrifter om på vilken plats umgänge skall påbörjas och avslutas och att den förälder som barnet skall umgås med skall deponera sitt pass hos den förälder som barnet bor tillsammans med under den tid umgänget pågår. (Sjösten s. 97)

Se också Anna Singer, Föräldraskap i rättslig belysning, Uppsala 2000 s. 453 –455 och Johanna Schiratzki, Vårdnad och vårdnadstvister, Stockholm 1997 s.208 – 212.

Offentlighetsprincipen och sekretesslagen

En förälder som är vårdnadshavare har i regel rätt att ta del av uppgifter om sitt barn oavsett om de är hemliga eller inte. En umgängesförälder kan däremot enligt huvudregeln inte få del av hemliga uppgifter om sitt barn. Myndigheten, dvs. skolan, måste göra en prövning av om uppgifter som rör t.ex. elevvård kan lämnas ut utan risk för skada för barnet eller barnets närstående. Men i en del fall kan uppgifter lämnas till umgängesföräldern. För detta krävs att vårdnadshavaren - och ibland även barnet – lämnar sitt medgivande.

Sekretess i grundskolan gäller för uppgift i psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om barnets personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Sekretess gäller också dels i skolans elevvårdande verksamhet i övrigt för uppgift om barnets personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier om det kan antas att barnet eller någon henne närstående lider men om uppgiften röjs (7 kap. 9 § sekretesslagen). I dessa fall förutsätts alltså för sekretess att ett utlämnande skulle innebära en viss risk för att någon lider men

Vad menas då med elevvårdande verksamhet i denna bestämmelse? Enligt förarbetena (prop. 1979/80:2 del A s. 194 ff) avses elevvården i mera avgränsad mening nämligen som en beteckning på skolans strävanden att förebygga uppkomsten av skolsvårigheter och andra personliga problem för den enskilde eleven och på de särskilda åtgärder som kan vidtas för att komma tillrätta med de svårigheter som ändå uppstår. Detta innebär att många uppgifter måste prövas från sekretessynpunkt. Det kan gälla uppgifter om elevernas fysiska eller psykiska förutsättningar, deras beteenden och prestationer i skolan, hemmet och fritidsmiljön. När det däremot gäller uppgifter som hänför sig till elevernas studiesituation i mera begränsad bemärkelse ligger de utanför det sekretesskyddade området. Uppgifter om framförallt en elevs studieresultat eller närvaro är ju i regel inte hänförliga till elevvården och uppgifterna är normalt offentliga.

Frågor

Kan jag utestängas från ett föräldramöte, i så fall av vem och med vilken motivering?

Umgängesföräldern har rätt att få allmän information om skolan, undervisningen och det egna barnet enligt läroplanen. Det innebär att umgängesföräldern har rätt att få den allmänna skriftliga information som vårdnadshavarna får och sådan information om det egna barnet som inte faller under sekretessreglerna. Umgängesföräldern kan också delta i föräldramöten. En annan sak är att den som är förälder till ett skolbarn inte har rätt att mot skolledningens vilja vistas i skolan. Skolan är inte allmän plats. JO har uttalat att föräldern liksom andra utomståendes tillträde till skolan är en ordningsfråga som det ankommer på skolans ledning att ta ställning till. Svaret är alltså att en umgängesförälder, men även en vårdnadshavare, kan utestängas från ett föräldramöte av ordningsskäl. Om en förälder inte får delta i ett föräldramöte skall alltså

läraren och/eller rektorn enligt läroplanen se till att föräldern på något annat sätt får del av den information som gavs på föräldramötet.

Vilka bestämmelser i skolförfattningarna tar sikte enbart på vårdnadshavarna?

Samtliga bestämmelser i skollagen, grundskoleförordningen och läroplanen för det offentliga skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) där vårdnadshavare nämns finns i bilagan.

Här nämns några som sannolikt är av speciellt intresse för umgängesföräldern. Enligt 5 kap. 1 § grundskoleförordningen skall eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta vid utarbetande av ett åtgärdsprogram. Vidare skall enligt samma förordning 6 kap. 9 och 10 §§ kontakt tas med vårdnadshavaren vid disciplinära åtgärder samt enligt 7 kap. 2 § vårdnadshavaren delta vid utvecklingssamtal minst en gång varje termin.

Har jag rätt att närvara vid exempelvis en klassträff i skolan där barnen är närvarande om den inträffar under min umgänges tid?

Som nämnts ovan under Föräldrabalken finns det inga författningsbestämmelser om detta. Under förutsättning att umgängesrätten bestämts genom avtal eller dom, har emellertid vårdnadshavaren skyldighet att tåla inskränkningar i rätten att bestämma var barnet skall vara och med vem. Men har domstolen beslutat om inskränkningar i umgänget, t.ex. att det skall ske i närvaro av en kontaktperson, gäller detta i förhållande till umgängesföräldern.

Om det är så att vårdnadshavaren har bestämda åsikter om hur umgängesrätten skall utövas får hon/han ansöka hos domstolen om att förordna om hur umgänget skall gå till. Ovan under Föräldrabalken finns exempel på den typ av föreskrifter som har förordnats.

Om det däremot föreligger en tvist om vårdnad och umgänge med barn, skall personal som har hand om barnen, bl.a. skolpersonal, förhålla sig neutral. Enligt JO är ett utslag av denna neutralitet att personalen skall följa vårdnadshavarens anvisningar om hur umgängesrätten skall ske. Att personalen verkligen gör så är särskilt viktigt när det gäller skolbarn med skolplikt.

Är gemensam vårdnad enda sättet för mig att uppnå ett jämlikt förhållande och bemötande i skolan om vårdnadshavaren motsätter sig detta?

Ja. Som framgått ovan har vårdnadshavaren en speciell ställning enligt skolförfattningarna, föräldrabalken och sekretesslagen. Men vårdnadshavaren kan ge sitt tillstånd till att umgängesföräldern får ta del av hemliga uppgifter som rör barnet och delta i kontakterna med skolan t.ex. vid utvecklingssamtal och när åtgärdsprogram utarbetas.

Vilka möjligheter anser ni att det finns för mig som umgängesförälder att ge barnen engagemang i skolan om vårdnadshavaren motsätter sig detta?

Som nämnts ovan är det ett allmänt mål för grundskolan att föräldrarna på olika sätt skall få information om elevernas studier och utveckling. I läroplanen betonas denna rätt för föräldrarna inte bara för vårdnadshavarna. Genom att använda ordet föräldrar när det gäller föreskrifter om information rörande elevernas skolgång markeras att även umgängesföräldrar har denna rätt till information. Se vidare ovan om föräldramöten, besök i skolan när umgängesrätten utövas, vilka uppgifter som kan vara hemliga för umgängesföräldern m.m.

Bilaga

Bestämmelser för barn som går i grundskolan i det offentliga skolväsendet där inte föräldrarna utan endast vårdnadshavaren nämns

Utdrag ur skollagen, grundskoleförordningen och läroplanen

Skollagen (1985:1100)

1 kap.

17 § Med utlandssvensk elev avses i denna lag en elev vars vårdnadshavare stadigvarande vistas i utlandet och av vilka minst en är svensk medborgare.

3 kap.

4 § Styrelsen för särskolan i hemkommunen prövar om ett barn skall tas emot i särskolan under sin skolpliktstid. Fråga om mottagande får även väckas av barnets vårdnadshavare.

Huvudmannen för specialskolan prövar om ett barn skall tas emot i specialskolan under sin skolpliktstid. Fråga om mottagande får väckas av barnets vårdnadshavare eller av barnets hemkommun.

Om ett barn, som har tagits emot i särskolan, bedöms kunna gå över till grundskolan, skall styrelsen för särskolan besluta att barnet inte längre skall vara elev där. Motsvarande gäller för huvudmannen för specialskolan, om den som tagits emot i specialskolan, bedöms kunna gå över till grundskolan eller särskolan. Lag (1992:598).

6 § Den som är elev i grundskolan eller motsvarande del av särskolan eller specialskolan kan på försök under högst sex månader tas emot som elev i en annan av dessa skolformer, om de skolhuvudmän som berörs är överens om detta och barnets vårdnadshavare lämnar sitt medgivande.

7 § Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.

Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen på begäran av ett barns vårdnadshavare besluta att barnet skall börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller åtta år.

Beslut i ärenden enligt andra stycket får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Lag (1997:1212).

8 § Om ett barns vårdnadshavare begär det, skall barnet redan höstterminen det kalenderår det fyller sex år jämställas med skolpliktiga barn i fråga om rätten att börja skolan.

9 § har upphävts genom lag (1991:1111).

12 § På begäran av en skolpliktig elevs vårdnadshavare skall eleven befrias från skyldighet att delta i annars obligatoriska inslag i verksamheten, om det med hänsyn till särskilda omständigheter inte är rimligt att kräva att eleven deltar.

Om elevens vårdnadshavare kräver det, skall begäran om befrielse prövas av styrelsen för utbildningen eller, för elever utanför det offentliga skolväsendet, av den styrelse som ansvarar för grundskolan i elevens hemkommun. Avslås begäran vid sådan prövning, får beslutet överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (1996:1044).

4 kap.

6 § Varje kommun är skyldig att vid utformningen av sin grundskoleverksamhet beakta vad som för eleverna är ändamålsenligt ur kommunikationssynpunkt.

Ingen kommun får organisera sin grundskola så att någon elev på grund av skolgången behöver bo utanför det egna hemmet. Avsteg härifrån får dock göras om förhållandena är så speciella att det framstår som orimligt att kommunen anordnar skolgång på sådant sätt att eleven kan bo kvar i hemmet under skolgången. Vid denna bedömning skall särskild vikt fästas vid elevens ålder.

Vid fördelningen av elever på olika skolor skall kommunen beakta vårdnadshavares önskemål om att deras barn skall tas emot vid en viss skola så långt det är möjligt utan att andra elevers berättigade krav på placering i en skola nära hemmet åsidosätts eller att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Lag (1993:800).

8 a § Efter önskemål av vårdnadshavare har en kommun rätt att i andra fall än som avses i 5 § tredje stycket och 8 § i sin grundskola ta emot en elev från en annan kommun. I sådana fall har kommunen rätt till ersättning för elevens utbildning från elevens hemkommun. Om inte de berörda kommunerna kommer överens om annat, skall ersättningen bestämmas med hänsyn till kommunens åtagande och elevens behov efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna grundskolorna. Om en elev har ett omfattande behov av särskilt stöd, är hemkommunen inte skyldig att lämna bidrag för det särskilda stödet, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Lag (1996:1044).

Grundskoleförordningen (1994:1194)

2 kap

9 § Om en eller båda av elevens vårdnadshavare har ett annat språk än svenska som modersmål och språket utgör dagligt umgängesspråk för eleven, skall eleven få undervisning i detta språk som ett ämne (modersmålsundervisning), om

1. eleven har grundläggande kunskaper i språket och
2. eleven önskar få sådan undervisning.

En samisk, tornedalsfinsk eller romsk elev skall erbjudas modersmålsundervisning även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Detsamma gäller en elev som är adoptivbarn och som har ett annat modersmål än svenska.

I 5 kap. 2 och 3 §§ finns bestämmelser om studiehandledning på elevens modersmål. Förordning (1997:599).

12 § Om beslut fattas att modersmålsundervisning för en elev skall anordnas inom ramen för skolans val eller utanför timplanebunden tid skall samråd ske med eleven och elevens vårdnadshavare före beslutet. Förordning (1997:599).

17 § erbjudas följande språk, om eleven och elevens vårdnadshavare önskar det:

- det språk som eleven har rätt till modersmålsundervisning i,

- svenska som andraspråk för elever som i övrigt får undervisning i svenska som andraspråk,
- svenska för elever som i övrigt får undervisning i svenska,
- engelska, eller
- teckenspråk.

En kommun är skyldig att anordna undervisning i ett sådant språk, om minst fem elever väljer språket. När det gäller modersmålsundervisning för samiska, tornedalsfinska eller romska elever är en kommun skyldig att anordna undervisning även om färre än fem elever väljer språket. Förordning (2000:449).

23 § För genomförandet av de fastställda målen för utbildningen skall det finnas en arbetsplan.

Arbetsplanen skall utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Rektorn beslutar om arbetsplanen.

Arbetsplanen skall kontinuerligt följas upp och utvärderas. Förordning (1997:599).

4 kap.

4 § Eleverna skall fördelas på klasser och grupper enligt beslut av rektorn.

En elev som är inskriven i grundskolan kan få sin undervisning i en klass i särskolan (integrerad elev), om berörda rektorer är ense om detta och elevens vårdnadshavare medger det.

Grundskolans kursplaner gäller för en integrerad elev. Efter beslut av rektorn för grundskolan får de avvikelser göras från grundskolans timplan som krävs med hänsyn till undervisningens uppläggning i särskoleklassen. Förordning (1996:699).

6 § Beslut om befrielse för en elev från skyldighet att delta i annars obligatoriska inslag i verksamheten fattas av rektorn, om inte elevens vårdnadshavare med stöd av 3 kap. 12 § andra stycket skollagen (1985:1100) har begärt att frågan skall prövas av styrelsen. Förordning (1996:1073).

5 kap.

1 § I 4 kap. 1 § andra stycket skollagen (1985:1100) föreskrivs att särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet.

Beslut om särskilt stöd enligt detta kapitel fattas av rektorn, om inte något annat följer av 5 och 10 §§.

Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, dennes vårdnadshavare eller på annat sätt har framkommit att eleven

behöver särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Eleven och elevens vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta vid utarbetandet av programmet. Förordning (2000:1108).

5 § Särskilt stöd skall ges till elever med behov av specialpedagogiska insatser. Sådant stöd skall i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör.

Om det finns särskilda skäl, får sådant stöd i stället ges i en särskild undervisningsgrupp.

Styrelsen skall efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare besluta i fråga om elevens placering i en särskild undervisningsgrupp.

Föreskrifter om möjlighet till särskild läkarundersökning finns i 14 kap. 3 § andra stycket skollagen (1985:1100). Förordning (1997:599).

9 § Särskild undervisning får anordnas i elevens hem om elevens vårdnadshavare medger det. Förordning (1997:599).

6 kap.

2 § Barn som vistas i Sverige i avvaktan på beslut i ett ärende om uppehållstillstånd eller under liknande omständigheter och som skulle fullgöra sin skolplikt i grundskolan, om de var bosatta i landet, skall tas emot i grundskolan i den kommun där de vistas. De skall tas emot så snart skolgång är lämplig för dem med hänsyn till deras personliga förhållanden.

Barn som räknas som bosatta i utlandet hos sina vårdnadshavare har samma rätt till skolgång i grundskolan som barn bosatta i Sverige, om vårdnadshavarna eller en av dem är svensk medborgare. De skall på skriftlig begäran av sina vårdnadshavare tas emot i grundskolan i den kommun där de vistas stadigvarande.

I andra fall får en kommun som elev i sin grundskola ta emot ett barn som inte räknas som bosatt i Sverige. Förordning (1996:699).

4 § Rektorn får efter samråd med en elevs vårdnadshavare besluta att eleven inte skall flyttas, om detta med hänsyn till elevens allmänna utveckling och i övrigt är lämpligast för eleven.

5 § Om en elev har goda förutsättningar att delta i utbildningen i en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt skall tillhöra, får rektorn besluta att eleven skall flyttas till den högre årskursen. En förutsättning för detta är dock att elevens vårdnadshavare medger det.

6 § Rektorn får på begäran av en elevs vårdnadshavare medge eleven att gå om en årskurs.

9 § Om en elev uppträder olämpligt eller gör sig skyldig till en mindre förseelse, skall läraren uppmana eleven att ändra sitt uppförande. Om detta inte hjälper skall läraren kontakta elevens vårdnadshavare.

Läraren får visa ut en elev från undervisningslokalen för högst återstoden av pågående undervisningspass eller låta eleven under uppsikt stanna i skolan högst en timme efter skoldagens slut.

10 § Om en elev fortsätter att uppträda olämpligt eller gör sig skyldig till upprepade förseelser eller en allvarligare förseelse, skall saken dels anmälas för rektorn, dels hänskjutas till elevvårdskonferensen. Konferensen skall efter kontakt med elevens vårdnadshavare försöka få eleven att bättra sig genom åtgärder som är avpassade efter elevens individuella förhållanden.

Om detta inte hjälper skall elevvårdskonferensen anmäla förhållandet till styrelsen för överväganden om lämplig åtgärd.

7 kap.

2 § Läraren skall fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal).

På begäran av en elevs vårdnadshavare skall läraren som ett komplement till utvecklingssamtalet lämna skriftlig information om elevens skolgång. Sådan information får dock inte ha karaktären av betyg.

9 § Om en elev inte når upp till de mål i ett ämne som enligt kursplanen skall ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret, skall betyg inte sättas i ämnet. Betyg skall inte heller sättas i ett ämnesblock om eleven inte når upp till målen i samtliga ämnen som ingår i ämnesblocket.

I fall som avses i första stycket skall på begäran av eleven eller elevens vårdnadshavare ett skriftligt omdöme om elevens kunskapsutveckling i ämnet eller ämnesblocket ges. Av omdömet kan också framgå de stödåtgärder som har vidtagits.

Omdömet skall undertecknas av läraren.

15 § Intyg om avgång skall sändas till styrelsen för den skola där eleven skall fortsätta sin utbildning om detta är känt.

Intyget skall också sändas till elevens vårdnadshavare. Förordning (1999:683).

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94)

Rättigheter och skyldigheter

Skolan skall klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan.

.....

2.4 Skola och hem

Skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång skall skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan skall

- samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet.

.....